

Spis treści

Wprowadzenie	9
Czy warto pisać o nowoczesności?	9
Modernizacyjna presja, modernizacyjne dylematy	16
Rzut oka na PKB	23
Rozdział I: Pytania	27
Antyczne źródła zacofania?	27
Czy jesteśmy ofiarami Zachodu?	32
Wiejski raj „klasy próżniaczej”?	36
Państwo fantomowe?	41
Państwo obywateli?	44
Zacofanie pozorne?	47
Czy byliśmy kolonią?	50
Rozdział II: <i>Sapere aude!</i>	56
Oświecenie, absolutyzm, rewolucja	56
Najjaśniejsza Rzeczpospolita, Oświecenie, Kościół	59
Szkoła frankfurcka	66
Oświecenie i kontroświecenie	70
Rozdział III: Bliskie spotkanie z nowoczesnością	75
Napoleon i Polacy.	75
Korespondencja w ważnych materiach.	78
Nowoczesne państwo, tradycyjne społeczeństwo?	83
Kościół, państwo, masoni i libertyni	93

Rozdział IV: Peryferyjna modernizacja – mocarstwa zaborcze	100
Integracja jako problem: szlachta	100
Integracja jako problem: Żydzi	104
Kwestia agrarna: Austria i Prusy	107
Uniwersytet, państwo i granice modernizacji	113
Rosyjskie dylematy: carowie i ideolodzy	116
Rosja: kwestia agrarna i sprawa polska	123
Rosja: idea narodowa a demokratyzacja społeczna	130
Monarchie absolutne wobec nowoczesności	133
Rozdział V: Peryferyjna modernizacja – Polacy	139
Królestwo Polskie: industrializacja w kraju pańszczyźnianym . . .	139
Czy nowoczesność prowadzi do moralnego upadku?	146
Cywilizacyjna konfrontacja a narodowa tożsamość	154
Rozdział VI: Bliskie spotkanie z Zachodem	157
Polska wyższość	157
Wyobrażony „kraj odzyskany”	163
Rozdział VII: Polskie rozrachunki, europejskie przemiany	166
Popowstaniowe krytyki i rewizje	166
„Zbędna hipoteza”, czyli postępy sekularyzacji	177
Liberalizm po polsku	181
Rozdział VIII: Nacjonalizm	188
„Mizerne samolubstwo, bezczelny egoizm”	188
Czy lud to naród?	192
Darwin, Nietzsche i nowoczesny Polak	196
Szlachta, lud, Żydzi	201
Zachód, Kościół, masoni	204
Rozdział IX: Socjalizm	210
Socjalizm jako projekt modernizacyjny	210
Czy socjalista może być patriotą?	211

Rozdział X: Inni	218
„Historyczni” i „niehistoryczni”.	218
Żydzi	219
Kobiety	222
Zakończenie, czyli początek	225
Bibliografia.	238
Indeks osób	247